

KONKURENTSIAMET

Meie: 13.06.2022 nr 7-16/2022-294-1

Järelevamenetluse aruanne Elektrilevi OÜ tegevuse suhtes seoses võrguteenuse osutamisest keeldumisega Hiiumaal

1. Ettevõtte nimi, aadress ja kontaktandmed

Nimi/ärinimi: Elektrilevi OÜ, äriregistrikood 11050857, juhatuse esimees Mihkel Härm

Aadress: Harju maakond, Tallinn, Kesklinna linnaosa, Veskiposti 2, 10138

Kontaktid: tel +372 715 4230, e-post info@elektrilevi.ee

2. Järelevamenetluse teostamist tingivad asjaolud ja õiguslikud alused

04.01.2022 edastas Elektrilevi OÜ (Elektrilevi) Konkurentsiametile kirja nr JV-TUR-1/18 seoses võrguteenuse osutamisest keeldumisega Hiiumaal. Elektrilevi tugines elektrituruseaduse (ELTS) §-le 65 lõike 3 punktile 4, mille järgi on võrguettevõtjal õigus keelduda võrguteenuse osutamisest, kui võrguettevõtja võrgus puudub võrguteenuse osutamiseks vajalik edastamisvõimsus.

Võttes arvesse, et võrguteenuse osutamise puhul on tegemist võrguettevõtja peamise talle ELTS-ist ja selle alamaktidest tuleneva kohustusega ning teenuse osutamisest keeldumine peab olema igati põhjendatud, algatas Konkurentsiamet Elektrilevi suhtes ELTS § 93 lõike 1 alusel järelevamenetluse, et kontrollida, kas ettevõtja tegevus on seadusega kooskõlas.

3. Elektrilevi kiri nr JV-TUR-1/18 (ELV kiri)

Elektrilevi märgib ELV kirjas, et vajaliku edastamisvõimsuse puudujääk on praeguseks üles kerkinud seoses uute elektritootmisvõimsuste võrguga ühendamise ja Hiiumaal. Vastavate liitumispakkumiste väljastamine on võimalik, kuid selleks tuleb kulutada vähemalt 9 miljonit eurot.

Olukorra selgitamiseks on välja toodud järgmised asjaolud:

- /.../
- /.../
- /.../

- /.../
- /.../
- /.../
- /.../
- /.../
- /.../
- /.../
- /.../

ELV kirja lisas on kirjeldatud varasem tegevus võrgu planeerimisel ja arendamisel.

Edasised tegevused olukorra normaliseerimiseks:

Elektrilevi selgituste kohaselt selleks, et ühendada Hiiumaal võrguga uusi elektritootmisvõimsusi, tuleb täiendavalt Leisi piirkonnaalajaamas luua ühendus põhivõrguga 110 kV pingel, rajada uus 110 kV õhuliin ja merekaabel ning viia Emmaste piirkonnaalajaam üle 110 kV pingele. Eeltoodud tööde maksumus on praeguste hinnangute kohaselt vähemalt 9 mln eurot.

Nimetatud võrgutugevdustööde järgselt on võimalik Hiiumaal võrguga ühendada vaid kuni 4 MW täiendavat elektritootmisvõimsust.

Rohkem kui 4 MW täiendava tootmisvõimsuse võrguga ühendamise võimaldamiseks tuleb ette võtta järgnevad suuremahulised tööd:

- /.../
- /.../
- /.../
- /.../
- /.../

/.../

Kokkuvõttes on võimalik toodetava elektrienergia võrku andmiseks (sh mikrotootjad) jätkata liitumispakkumiste tegemist eelpool märgitud kulusid liitumistasusse lülitades, kuid selline tegevus ei ole otstarbekas, kuna liitumistasud osutuvad ette teadvalt liitujatele vastuvõetamatuteks.

Võib suure kindlusega väita, et arvestades vajalike investeeringute maksumuse suhet lisanduva tootmisvõimsuse suurusega, on otstarbekam leida paremaid asukohti uute tootmisvõimsuste võrguga ühendamiseks mandril.

Elektrilevi on eeltoodust lähtuvalt pidanud möödapääsmatuks konstateerida mõistlike kuludega tagatava edastamisvõimsuse puudumist võrgus juhul, kui taotletakse elektritootmisvõimsuste võrguga ühendamist eesmärgiga anda elektrienergiat võrku. Selline piirang ei puuduta elektrienergia võrgust tarbimist ega elektritootmisvõimsuste võrguga ühendamist, kui kogu toodetav elektrienergia tarbitakse kohapeal ning seda ei hakata võrku andma.

Elektrilevi hinnangul kehtib selline olukord kuni 2030. aastani, mil olukorda parandavad tööd võrgus tehakse seoses varustuskindluse tagamisega loomuliku arenduskohustuse täitmise raames. Kuna täna on Hiiumaal faktiliselt Eesti maakondadest kõige vähem rikkeid võrgu ühe kilomeetri kohta, siis ei ole selliste tööde varasemaks toomine kuidagi põhjendatud.

Seega Elektrilevi keeldub kujunenud olukorda arvestades Hiiumaal võrguteenuse osutamisest ELTS § 65 lõike 3 punkt 4 alusel, kuna võrguettevõtja võrgus puudub võrguteenuse osutamiseks vajalik edastamisvõimsus ning seda ei ole võimalik ka mõistlike kuludega tagada. Võrguteenuse osutamisest keeldumine väljendub selles, et Elektrilevi ei väljasta alates 04.01.2022 liitumispakkumisi ega võta vastu taotlusi uute elektritootmisvõimsuste võrguga ühendamiseks, kui sellega kaasneb elektrienergia võrku andmine.

4. Konkurentsiameti järelepärimine

ELV kirja osas tekkis Konkurentsiametil mitmeid küsimusi ning 24.01.2022 edastas Konkurentsiamet Elektrilevile järelepärimise nr 7-16/2022-006-2, milles soovis vastuseid järgnevatele küsimustele:

- Konkurentsiametit huvitas peale tootmissuunaliste mahtude ka Hiiumaa tarbimismahud, et hinnata tegelikku koormusjaotust võrgus ning kas oleks võimalik rakendada paindlikkusteenuseid.
- Kuna Hiiumaa varustamine elektrienergiaga toimub Saaremaa Leisi alajaama kaudu, siis soovis Konkurentsiamet teavet Leisi alajaama tootmisvõimsuste kohta ja ka Leisi alajaamaga seonduvat Elektrilevi tarbimist, et hinnata koormuste ümbertõstmise võimalusi juhul kui naaberalajaamades on vastavat mahtu.
- Konkurentsiamet soovis infot praeguseks esitatud 33 liitumistaotluse kohta, millega soovitakse võrguga ühendada tootmisvõimsust võrku andmiseks kokku 8,3 MW. Kui paljud neist projektidest võiksid realiseeruda jne.
- Konkurentsiamet soovis teada kas Elektrilevi poolt pakutakse paindliku liitumise võimalust ning kui mitte, siis mis on takistuseks.
- Konkurentsiamet soovis teada kas Elektrilevi töötab ka võrgupiirangute turupõhiste toodete võimekuse hankimise ja kasutamise arendamise suunas, võttes mh arvesse Hiiumaal tekkinud olukorda.
- Konkurentsiamet soovis teada kui palju tõstab planeeritav investeering 9 milj.€ võrgu valmisolekut liidetavateks tootmisvõimsusteks mahuliselt (mitu MW ulatuses tootmisvõimsust annaks selle investeeringu läbi rohkem liita). Konkurentsiamet palus kirjeldada investeeringu mõju ja ulatust võrgule (milliseid täiendusi ning kuskohal täpsemalt neid võrgus teha plaanitakse).
- Konkurentsiamet soovis teada mis põhjusel on tekkinud probleem, et Hiiumaal on Elektrilevi võrgus tootmisvõimsusi puudu? Kas seda oli ette näha ning miks ei ole Elektrilevi selles piirkonnas tegelenud võrgu edastamisvõimekuse suurendamisega varem, näiteks läbi võrgu arengukava.
- Kas Hiiumaal on soov liituda tootmisvõimsustel suurem kui mujal Eesti piirkondades? Kuidas Elektrilevi hindab sellises olukorras Hiiumaa elektrivõrgu olukorda võrreldes teiste Eesti piirkondadega?
- Kas Elektrilevi on teostanud sotsiaalmajanduslikku analüüsi 9 milj.€ investeeringu osas, mida on kavas teha võrgu tugevdamiseks?

5. Elektrilevi täiendavad selgitused

/.../

/.../

/.../

/.../

Elektrilevi hinnangul on täiendava tootmisvõimsuse lisandumiseks esmaselt vaja teostada järgnevad investeeringud:

- /.../

- /.../

- /.../

- /.../

/.../

Kokkuvõtvalt Elektrilevi vastused Konkurentsiameti küsimustele:

- Elektrilevi oma vastuses märgib, et elektrienergia tarbimine võrgust ja elektrienergia tootmine võrku andmisega toimub samaaegselt. Tegemist on energia erisuunalise liikumisega, mille tõttu on keeruline hinnata Hiiumaa või Leisi alajaamaga seonduvat „puhast“ tarbimisvõimsust.

/.../

/.../

- /.../

- /.../

- Paindliku liitumise võimaldamise eelduseks on tootmismoodulite kaugjuhtimise võimekuse olemasolu ning võrgu režiimist tuleneva tootjate juhtimise funktsionaalsuse arendamine võrgujuhtimissüsteemi. Elektrilevi tegeleb vastava funktsionaalsuse arendamisega, tehes seda paralleelselt üldise paindlikkusteenuste ja -turu arendamisega mitme H2020 projektiga, milles osaleb ühiselt Elering AS-i ja lähiriikide jaotus- ning põhivõrguettevõtetega.

/.../

- Elektrilevi on koostöös Elering AS-i ja lähiriikide jaotus- ning põhivõrguettevõtetega mitme H2020 projektiga arendamas paindlikkusteenuseid ja -turgu, et võimaldada tulevikus hankida ja kasutada turupõhiseid teenuseid võrgupiirangute juhtimiseks. Praegu Eestis toimiv paindlikkusturg puudub.

Elektrilevi selgitab veel, et elektrisüsteemi toimimise võrgueeskirja § 25 lg 3 kohaselt arvatakse liitumistasu või tarbimis- või tootmistingimuste muutmise tasu hulka uue tarbimis- või tootmisvõimsuse ühendamiseks või olemasolevate tarbimis- või tootmistingimuste muutmiseks vajalikud kulud. See tähendab, et nimetatud kulusid ei ole põhjendatud katta arenduskohustuse raames teiste võrguteenuse tarbijate makstavatest võrgutasudest. Selline olukord võib tekkida ka vastavate võrgutugevduste asendamisel paindlikkusteenuste hankimisega

- Elektrilevi on vastuses toonud välja vajalikud tegevused, millega oleks võimalik kiirendatud korras taastada Hiiumaal uute elektritootmisvõimsuste kiire ja majanduslikult vastuvõetav ühendamine jaotusvõrguga. See võimaldaks võrgu läbilaskevõimet suurendada ka elektri tarbimisel ja tõsta piirkonna üldist varustuskindlust. Esimese etapiga saaks lisada 4 MW vaba tootmissuunalist võimsust, mida oleks otstarbekas kasutada eelkõige olemasolevate või uute tarbimiskohtade juurde

mikrotootmisüksuste rajamiseks. Ainult ärilistel kaalutlustel rajatud suuremate (üle 15 kW) tootmisüksuste puhul ammenduks see ressurss kiirelt, jättes samas mikrotootjad sellest ilma. 4 MW täiendavat võimsust võimaldaks rohkem kui 250 kodumajapidamisel hakata kasutama mikrotootmisseadet. Maksma läheks see ligikaudu 9 milj.€ ja aega võtaks kuni 3 aastat.

- Elektrilevi selgituste kohaselt on Hiiumaa kõrgepinge elektrivõrgu projekteerimise, ehitamise ja arendamise puhul arvestatud tarbimise ja tootmise prognoositava muutumisega, sh kasvamisega, tagades võrgus mõistlikul tasemel vaba võimsus võrgu arenguks. Elektrienergia võrgust tarbimisel ei ole siiani edastamisvõimsust puudu olnud ning võrgus on tagatud jätkuvalt täiendava vaba reservi olemasolu.

Kuni 2018. aastani oli Hiiumaa elektrivõrku liitunud 37 erinevat elektritootjat summaarse võimsusega 1,62 MW. Pärast 2018. aastat on Hiiumaale lisandunud täiendavad 111 elektritootjat summaarse võimsusega 2,67 MW. Viimase kolme aasta tootjate liitumine ületab mahult 4 korda ja võimsuselt 2,6 korda kogu varasemat tootjate mahtu, sh ainuüksi 2020. aastal rajati riigi subsideerimise toel Hiiumaale 80 uut elektritootjat summaarse võimsusega 1,87 MW. Sellises tempos tootmisvõimsuse lisandumine võrku ei ole olnud prognoositav ega majanduslikust arengust ja loogikast tulenev, vaid on motiveeritud riigi toetuskeemist.

Investeeringuid võrku tehakse selle tehnilisest seisundist või läbilaskevõime suurendamise vajadusest lähtuvalt. Elutähtsa teenuse seisukohast on tulnud silmas pidada vajaliku läbilaskevõime tagamist elektrienergia võrgust tarbimiseks, mitte sedavõrd elektritootmisseadmete võrguga ühendamiseks. Elektrilevi on Hiiumaa elektrivõrku varasematel aastatel oluliselt tugevdanud, mis seni võimaldas tootmisvõimsuste väga kiire kasvu juures neid mõistlike kuludega võrguga ühendada.

Hiiumaa elektrivõrk on praegu Elektrilevi teiste piirkondadega võrreldes kõige töökindlam. Hiiumaa võrgu rikkelisus on 13,4 riket 100 km võrgu kohta. Elektrilevi keskmine näitaja on 19,9 riket 100 km võrgu kohta ning kõigi teiste maakondade vastav näitaja on Hiiumaast kõrgem.

Elektrivõrgu arenguplaanis on Hiiumaa kõrgepingevõrgu järgnevad arendustegevused ette nähtud alates 2025. aastast. Arendustegevuste planeerimisel on arvestatud võrgu tehnilist seisukorda ning koormusprognoose.

- Huvi elektritootmisseadmete võrguga ühendamise vastu on viimastel aastatel olnud ettenägematult ja enneolematult suur kõigis piirkondades. Kui teistesse Eesti piirkondadesse esitati massiliselt taotlusi suurte (üle 1 MW kuni 50 MW) päikeseelektrijaamade võrguga ühendamiseks, siis Hiiumaale sooviti rajada väiksemaid elektrijaamasid.
- Elektrilevi on analüüsinud erinevaid tehnilisi lahendusi täiendava tootmisvõimsuse lisamiseks Hiiumaale ning jõudnud optimaalseima lahendusena vastuses kirjeldatud 9 milj.€-se lisainvesteeringu vajaduseni. Samuti on Elektrilevi analüüsinud kõnealuse lisainvesteeringu teostamise mõju Elektrilevi klientide võrgutasudele. Investeeringuplaanide ja -kavade väliselt sellises suurusjärgus lisainvesteeringu teostamine tõstaks kõikide Elektrilevi klientide võrgutasu keskmiselt 0,3%. Nagu Elektrilevi ka varasemalt on tähelepanu juhtinud, ei oleks tegemist investeeringuga, mida Elektrilevi oma olemasolevate investeeringuplaanide ja -kavade raames peaks otstarbekaks kõnealuste varade tehnilist eluiga arvestades täna arenduskohustuse raames ise finantseerida. Esimesed suuremahulised investeeringud on vastavalt vastuses kirjeldatud Hiiumaa arengukavale planeeritud 2025. aastasse.

Olemasoleva taristu tehnilise eluea ammendumisel on nimetatud investeeringud pikemas perspektiivis siiski vajalikud, kuna need lihtsustavad oluliselt nii rekonstrueerimistöid kui ka omavad positiivset mõju piirkonna varustuskindlusele tervikuna.

5. Konkurentsiameti seisukohad

Elektrilevi toob oma 04.01.2022 kirjas nr JV-TUR-1/18 välja vastava väite: „*Elektrilevi keeldub kujunenud olukorda arvestades Hiiumaal võrguteenuse osutamisest ELTS § 65 lõike 3 punkt 4 alusel, kuna võrguettevõtja võrgus puudub võrguteenuse osutamiseks vajalik edastamisvõimsus ning seda ei ole võimalik ka mõistlike kuludega tagada. Võrguteenuse osutamisest keeldumine väljendub selles, et Elektrilevi ei väljasta alates 04.01.2022 liitumispakkumisi ega võta vastu taotlusi uute elektritootmisvõimsuste võrguga ühendamiseks, kui sellega kaasneb elektrienergia võrku andmine.*“

Konkurentsiamet nõustub, et ELTSi § 65 lõike 3 punkt 4 sätestab, et võrguettevõtjal on õigus keelduda võrguteenuse osutamisest kui võrguettevõtja võrgus puudub võrguteenuse osutamiseks vajalik edastamisvõimsus. Samas tuleb arvesse võtta ka, et Elektrilevi tootevalikus on tootjaliitumise näol tegemist kulupõhise teenusega ehk tootja liitumisel teatud asukohas kannab liitumisega seotud kulud liituja. Võttes arvesse üldist võrgu seisukorda on Elektrilevi võrgus tõenäoliselt selliseid kohti vähe, kuhu saavad väike-/mikrotootjad liituda vaid arvestivahetuskuludega (ehk et võrgutugevdusi ei kaasne). Seega mitte ainult Hiiumaal, vaid enamikes haja-ja kesktihe piirkondades on tootjaliitumistega tarvis teha täiendavaid kulutusi seoses võrgutugevdustega, mis tähendab seda, et Elektrilevi antud loogika kohaselt siis ka paljudes teistes kohtades võrgus puudub võrguteenuse osutamiseks vajalik edastamisvõimsus. Kui järgida sama loogikat, siis võiks justkui tugineda ka ülejäänud Eestis (ükskõik millises võrguosas, mis vajab tootja liitumiseks täiendavaid võrgutugevdusi) sellele samale väitele ja keelduda liitumispakkumuste väljastamisest. Ka tarbijaliitumistele kehtib kulupõhine teenus (kui klient asub alajaamast kaugemal kui 400m).

Seega võttes arvesse antud teenuse kulupõhist lähenemist on Konkurentsiamet seisukohal, et antud loogikat ei saa järgida kulupõhiste toodete puhul ehk tootjaliitumise toote puhul ja ka kulupõhise tarbija liitumisel ning kliendil peaks jääma liitumisvõimalus ka siis kui liitumispakkumine on väga kallis. Seega lähenemine, et liitumistaotlused jäetakse üldse menetlemata ja vastu võtmata ei ole põhjendatud. Konkurentsiamet näeb, et Elektrilevi on jätkuvalt kohustatud kulupõhiseid liitumispakkumisi väljastama tulenevalt ELTS § 65 lõikest 1. Lisaks soovib Konkurentsiamet Elektrilevil pakkuda liitujatele ka paindlikku liitumise võimalust, mis tähendab, et liitujal oleks võimalik liituda madalamate kuludega, juhul kui ta on nõus liitumislepingus sätestatud mahus vajadusel (tulenevalt võrguolukorrast) enda tootmisvõimsuse piiramisega. Paindlikku liitumise võimaluse pakkumine on eriti oluline piirkondades, kus liitumine on muidu väga kallis nagu Hiiumaal.

Elektrilevi toob välja, et Hiiumaa kõrgepinge elektrivõrgu projekteerimise, ehitamise ja arendamise puhul on arvestatud tarbimise ja tootmise prognoositava muutumisega, samas ütleb, et elektrivõrgu arenguplaanis arvestatakse arendustegevuste planeerimisel tegelikult ikkagi vaid võrgu tehnilise seisukorra ja koormusprognoosiga, pidades eeskätt silmas elektrienergia võrgust tarbimise võimekust, mitte sedavõrd elektritootmisseedmete võrguga ühendamise võimekust. Lisaks on Elektrilevi maininud, et ei ole suutnud sellises tempos tootmisvõimsuste lisandumist võrku prognoosida, nagu see on olnud viimasel kolmel aastal, tuginedes põhjendusena siin eeskätt varasemate aastate statistikal.

Konkurentsiamet mõnab, et tõenäoliselt on päikeeseenergia tootmisvõimsuste kasv olnud viimastel aastatel kiire, näiteks on installeeritud päikeeseenergia võimsus kasvanud 128 MW-lt (1. jaanuar 2020) 335 MW-le (oktoober 2021)¹. Samas toob Konkurentsiamet välja, et ELTS § 66 lõike 1 alusel on võrguettevõtja kohustus arendada võrku oma teeninduspiirkonnas viisil, mis tagab võimaluse järjepidevalt osutada õigusakti ja tegevusloa tingimuste kohast võrguteenust võrguga ühendatud tarbijatele, energiakogukondadele, tootjatele, liinivaldajatele ja teistele võrguettevõtjatele, arvestades nende põhjendatud vajadusi, ning ühendada võrguga oma teeninduspiirkonnas asuva turuosalise nõuetekohane elektripaigaldis. Seega tuleb võrgu arendamisel lisaks võrgu rikkestatistikal ja tarbimisprognosidele arvesse võtta ka tootmise prognoositavat muutust ning Elektrilevi kohustus on siinjuures oma prognooside tegemisel käia kaasas üleüldiste tendentsidega nagu roheenergiale üleminek, üleüldine hajatootmise kasv, mida näeme üle-euroopa, riiklike seadusandluse muudatustega ning vajadusel sellest kõigest lähtuvalt prognoose täpsustada ning oma arendustegevusi vastavalt planeerida. Olukorras kus Elektrilevi teatab, et pole kuni 2030 aastani võimeline Hiiumaal ühtegi tootmissuunalist võimsust liitma, ilma miljonitesse ulatuva kuluga liitujale, näitab, et antud piirkonnas on tekkinud turutõrge. Konkurentsiamet on seisukohal, et tekkinud olukord vajab kiiremat lahendust kui alles 2025 algavad arendustegevused võimaldavad. Seda enam, et Hiiumaa puhul pole tegemist ka erandliku piirkonnaga kus oleks viimastel aastatel tootmise juurdekasv olnud kuidagi oluliselt suurem kui muudes Eesti piirkondades. Soovitame antud probleemi käsitleda põhjalikumalt võrgu arengukavas ja kaaluda probleemi leevendamiseks kiiremas korras paindlikkusteenuste ja paindliku liitumise kasutusele võttu. Lisaks on oluline, et võrgu edasised arengukavad võtaksid arvesse pidevalt ajakohastatavat hajatootmise prognoosi ja ei lähtuks ainult tarbimise prognoosist, et anda reaalsem pilt võrgu prognoositavast koormusjaotusest.

Konkurentsiamet toob välja, et 25.03.2022 jõustunud ELTS-i muudatuste alusel on § 66² lõike 1 alusel jaotusvõrgul kohustus võrgu toimimise ja arendamise tõhustamise eesmärgil hankida võrgust paindlikkusteenuseid läbi riigihanke. Lõike 3 alusel ei pea jaotusvõrguettevõtja kasutama käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud paindlikkusteenuseid, kui ta on teinud kindlaks, et paindlikkusteenuste kasutamine on majanduslikult ebatõhus või tekitab tõsisid turumoonutusi või põhjustaks ülekoormust. Paindlikkusteenuste mittekasutamise kohta peab ta aga sellisel juhul esitama Konkurentsiametile põhjendatud taotluse. Käesolevaga ei ole Konkurentsiamet Elektrilevilt sellesisulist taotlust saanud. ELTS § 66³ lõige 2 toob välja et võrguettevõtjal on kohustus hankida võrgu talituskindluse tagamiseks vajalikke tugiteenuseid riigihanke korras. Lõige 4 täpsustab, et Võrguettevõtja ei pea kasutama käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud sagedusega seotud tugiteenuseid, kui võrguettevõtja hinnangul on võrguettevõtja väliste sagedusega mitteseotud tugiteenuste kasutamine majanduslikult ebatõhus. Tugiteenuste mittekasutamise kohta esitab võrguettevõtja Konkurentsiametile põhjendatud taotluse. Käesolevaga ei ole Konkurentsiamet Elektrilevilt ühtegi sellist taotlust saanud.

Kuna Elektrilevi poolt lahendusena väljapakutud investeeringute tegemine (uus 110 kV õhuliin ja merekaabel, teises etapis täiendav teine 110 kV liin ja täiendav Pammana – Emmaste teine merekaabel jm mainitud tegevused) on suur rahaline investeering ning võtab ajaliselt kaua aega, siis näeb Konkurentsiamet, et seni kuni saab teostama hakata mainitud investeeringuid, tuleb Elektrilevil kiiresti arendada välja võimekus hankida võrgust paindlikkus- ja/või tugiteenuseid,

---

¹ <https://www.mkm.ee/energeetika-ja-maavarad/taastuvenergia/paikesenergia>

mis võimaldaksid antud piirkonna pingeprobleeme vähendada ja seeläbi suurendada võimekust täiendavate tootmisvõimsuste liitumiseks. Põhjendus, mille Elektrilevi oma 11.02.2022 saadetud vastuskirjas Konkurentsiametile välja tõi, et Eestis puudub Paindlikkusturg, ei ole aktsepteeritav, kuna vastava turu loomine ongi võrguettevõtjate kohustus, kellele on seadusega pandud ülesanne paindlikkusteenuseid võrgu toimimise tõhustamise eesmärgil hankida.

Lisaks on võrguettevõtjal 25.03.2022 jõustunud ELTS-i muudatustega tulnud juurde ka kohustus § 66 lõike 8 alusel võtta võrgu arendamisel arvesse paindlikkusteenuste kasutamist, mis peab tuginema läbipaistval võrgu kümneaastasel arengukaval, mis tuleb koostada iga kahe aasta tagant. Lõige 9 täiendab ka, et võrgu arengukava peab lisaks vajalikele paindlikkusteenustele ja kavandatavatele investeeringutele tooma välja ka uue põlvkonna tootmisvõimsuste võrku ühendamise võimaluse. Vastav arengukava tuleb konsulteerida põhivõrguga ja võrguühenduse kasutajatega, avaldada veebilehel ning esitada Konkurentsiametile.

5.1. Kokkuvõte

Antud asjas on toimunud järgnev kirjavahetus: 04.01.2022 Elektrilevi kiri nr JV-TUR-1/18, 24.01.2022 Konkurentsiameti järelepärimine nr 7-16/2022-006-2 ja 11.02.2022 Elektrilevi esitatud vastus Konkurentsiametile nr JV-TUR-1/18-3.

28.03.2022 toimus Konkurentsiametis kohtumine, kus Elektrilevi andis täiendavaid selgitusi.

Konkurentsiamet on alljärgnevatel seisukohtadel:

1. Elektrilevi on jätkuvalt kohustatud väljastama kulupõhiseid liitumispakkumisi. Elektrilevi on Konkurentsiametit seejuures informeerinud ka põhimõttest, et taotlejale antakse enne liitumispakkumise väljastamist info indikaativse võimaliku liitumistasu osas. Konkurentsiameti hinnangul on vastav lähenemine mõistlik ja võimaldab liitujal seejärel hinnata kas ta soovib liitumistaotlusega edasi minna või mitte.
2. Konkurentsiamet soovib lisaks kulupõhiste liitumispakkumistele pakkuda liitujatele ka paindliku liitumise võimalust, mis on odavam ja võtab arvesse võrgu teatud piiratuse. Seda eriti piirkondades kus kulupõhine liitumine on väga kallis nagu Hiiumaal. Elektrilevi on seejuures Konkurentsiametit informeerinud, et vastavate pakkumiste väljastamiseks on vaja Elektrilevil arendada välja tootismoodulite kaugjuhtimise võimekus ning võrgu režiimist tuleneva tootjate juhtimise funktsionaalsus. Konkurentsiamet soovib Elektrilevil vastavate võimekuste loomisega kiirendatud korras tegeleda.
3. Konkurentsiamet toob välja, et Elektrilevil on kohustus arendada võrku oma teeninduspiirkonnas viisil, et tagada võrguteenus nii tarbijatele, tootjatele jt võrgukasutajatele ning sealjuures ka ühendada võrguga oma teeninduspiirkonnas asuva turuosalise nõuetekohane elektripaigaldis. Seega on oluline, et lisaks tarbimissuunalisele prognoosile ja rikkestatistikale võrku arendades, võetakse arvesse ka hajatootmise kasvuprognosi ning võrgu paindlikkuse, sh tarbimise juhtimise olemasolu ja kasutatavuse võimekust. On mõistetav, et hajatootmise kasv viimastel aastatel on olnud hüppeline ja raskesti prognoositav. Konkurentsiamet soovib prognoose võrgu arenguks, sh hajatootmise prognoosi, vaadata Elektrilevil üle pidevalt (vähemalt iga aasta) ja vajadusel ajakohastada.
4. Konkurentsiamet on juhtinud Elektrilevi tähelepanu asjaolule, et Elektrilevi peaks viivitamatult alustama riigihange läbiviimisega hankimaks võrgust

paindlikkusteenuseid ja/või tugiteenuseid vastavalt ELTS § 66² ja § 66³ -le, et leevendada võrgu piiratuse olukorda ja tõhustada võrgu toimimist. Elektrilevi on teada andnud, et on riigihanke ettevalmistamisega algust teinud ja Konkurentsiamet ootab vastavaid tingimusi ülevaatuseks lähiajal.

5. Konkurentsiamet soovib leida Elektrilevil ka võimalus kiirendada võrgu arendust piirkondades kus on tekkinud probleemid hajatootmise võimekuse lisamisega, sh Hiiumaal, et vältida olukorra süvenemist kus vaatamata riiklikule rohepöörde ootusele on tekkinud turutõrked taastuvenergia võimsuste lisamiseks isegi väga väikeses mahus (näiteks kodutarbijate katusele paigaldatavate päikesepaneelide osas). Siiski võrgutasu ei tohi sellest ebaproportsionaalselt kasvada ja investeeringud võrgutasust ning eriti lokaalse mõjuga võrgutugevdused peavad olema sotsiaalmajanduslikult põhjendatud.
  - a) Hajatootmise eesmärk on energiasääst ja süsiniku jalajälje vähendamine, ehk parim on elektrit maksimaalselt kohapeal toota-tarbida. Seega lisaks lokaalsetele võrgutugevdustele tuleb kaaluda alternatiivseid investeeringuid võrgu juhtimise paindlikkuse suurendamiseks.
  - b) Lisaks luua võimalused ELTS §12² sätestatud energiakogukondade tekkeks, et arendada piirkondlikku võrgujuhtimist, eesmärgiga suurendada hajatootmise võimekuse lisamist probleemsetes võrgupiirkondades. Energiakogukondade peamiseks eesmärgiks on rahalise kasumi asemel anda keskkonnaalast, majanduslikku või sotsiaalset kasu oma liikmetele või vastavale piirkonnale ehk energiakogukondade raames kasutatakse hajatootmist eeskätt kogukonna elektritarbimise katmiseks. Selline lähenemine võimaldab piirata energiakogukondade poolt probleemsetesse võrgupiirkondadesse antavat tootmissuunalist võimsust.
6. Konkurentsiamet soovib Elektrilevil alustada ELTSi § 66 lõike 8 ja 9 aluse võrgu arengukava koostamisega ja võtta seal arvesse ka paindlikkusteenuste kasutamist seaduses nõutud korras. Elektrilevi on Konkurentsiametile teada andnud, et ettevalmistused vastava arengukava koostamiseks käivad ja konsultatsioonid turuosalistega on planeeritud algama juba sügisest.

(allkirjastatud digitaalselt)

Märt Ots
peadirektor